

Rapport 2007:79

Arkeologisk förundersökning

Ombyggnad av ledningsnät vid sjön Glan

Intill RAÄ 198
Lundby 2:2, Össby 2:3 m fl
Risinge socken
Finspångs kommun
Östergötlands län

Kjell Svarvar

Ombyggnad av ledningsnät vid sjön Glan

Innehåll	
Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning	4
Syfte	4
Metod och dokumentation	4
Resultat	4
Referenser	6
Tekniska uppgifter	7

Ö S T E R G Ö T L A N D S L Ä N S M U S E U M
A V D E L N I N G E N F Ö R A R K E O L O G I

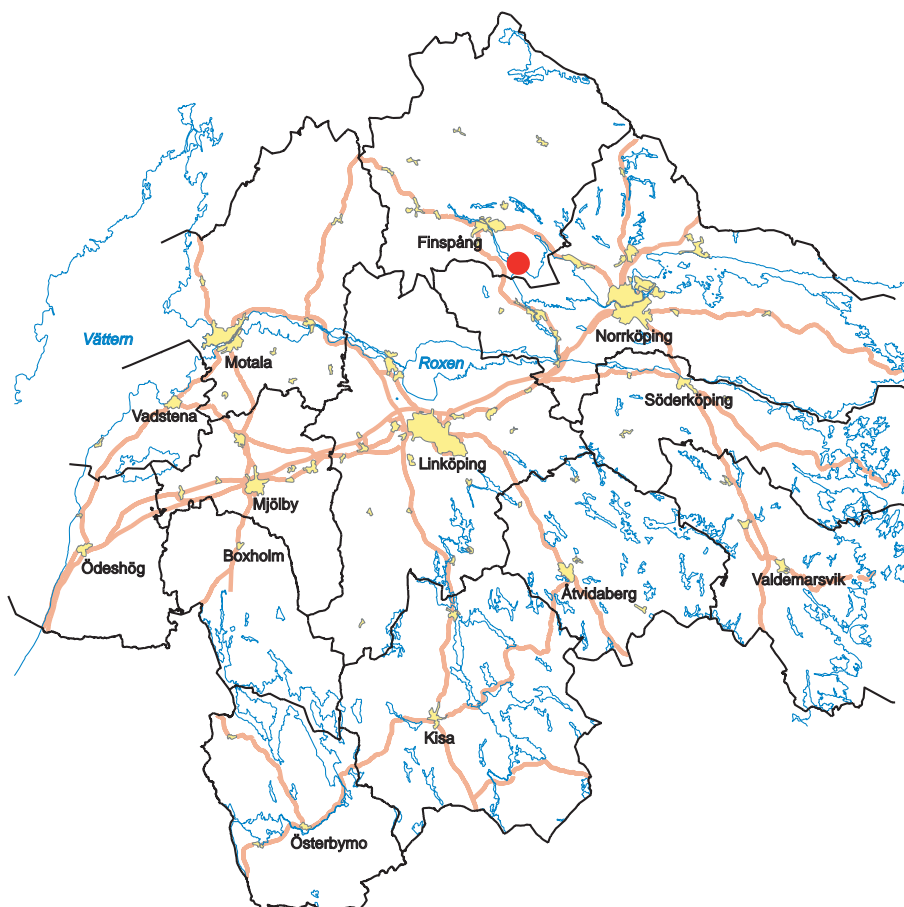
Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
info@ostergotlandslansmuseum.se • www.ostergotlandslansmuseum.se

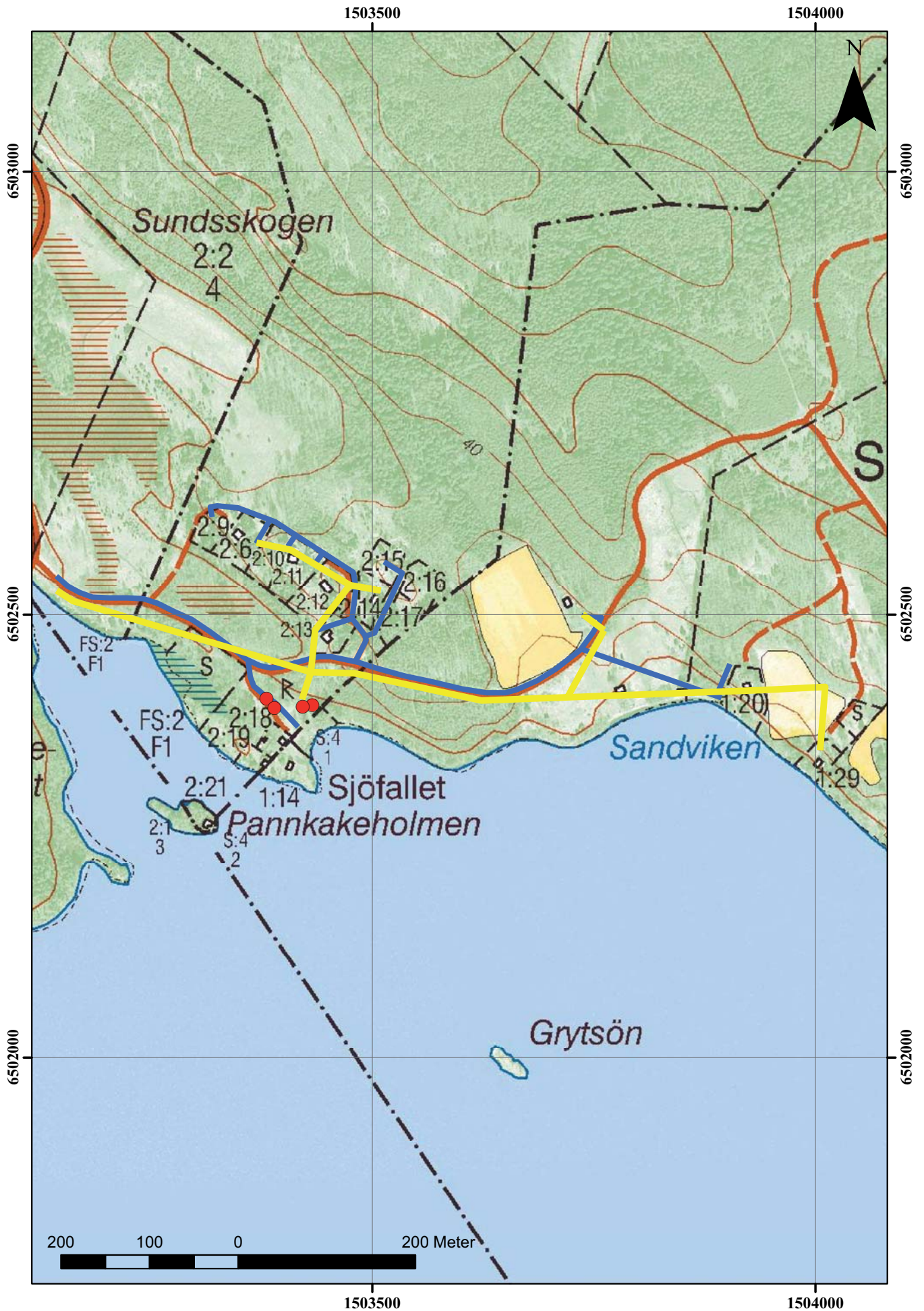
Sammanfattning

I samband med ombyggnad av ledningsnätet på fastigheterna Lundby 2:2, Össby 2:3 m fl i Risinge socken, Finspångs kommun, utfördes en arkeologisk förundersökning i form av antikvarisk kontroll. Den schaktsträcka som kom att omfattas av den antikvariska kontrollen var belägen intill en gravgrupp bestående av fyra möjligastensättningar (RAÄ 198, Risinge sn).

Vid besiktning av platsen inför schaktningsarbetet kunde konstateras att en av lämningarna var skadad av sedan tidigare utförd schaktningsarbete. Skadorna besiktades okulärt, dokumenterades och inrapporterades till fornminnesregistret. Vid schaktningsarbetet för jordkabel skedde antikvarisk kontroll utefter en ca 100 meter lång sträcka längs bilväg vid RAÄ 198, Risinge sn. Kabelschaktet kom att löpa ca 3 meter norr om den möjligastensättningen RAÄ 198:3. Inget av arkeologiskt intresse eller något som kunde visa på lämningens typ och status kunde iaktas i kabelschaktet.

Kjell Svarvar
antikvarie

Figur 2. Utdrag ur Fastighetskartan med den aktuella schaktsträckan (blå) och raseringslinjen (gul) markerade. Skala 1:5 000.

Inledning

Östergötlands länsmuseum utförde en arkeologisk förundersökning i form av antikvarisk kontroll med anledning av ombyggnad av ledningsnätet på fastigheterna Lundby 2:2, Össby 2:3 m fl i Risinge socken, Finspångs kommun. Totalt berördes en ca 2,9 km lång sträcka av det aktuella ombyggnadsarbetet, varav ca 1,5 km omfattade nyschaktning för jordkabel. Schaktningsarbetena kom till stor del att utföras längs vägbank. Längs en ca 1,4 km lång sträcka raserades befintlig luftledning.

Uppdragsgivare var Vattenfall Eldistribution AB som även svarade för de arkeologiska kostnaderna. Ansvarig för förundersökningen och rapportarbetet var undertecknad.

Områdesbeskrivning

Ombyggnaden av elnätet var tänkt att genomföras i norra Östergötland. Det aktuella området utgör en mindre del av den större halvö som är belägen söder om Finspång och de aktuella exploateringarna är tänkta att utföras vid denna halvös södra sida, norr om sjön Glan. Området för arbetsinsatserna ligger tämligen nära sjön Glans vattenlinje, på höjder över 20 meter över havet.

Jordkabelsträckningen och raseringsarbetet berörde närområdet till en sedan tidigare känd gravgrupp bestående av tre stensättningar (RAÄ 198, Risinge sn). Gravarna är 5-7 m i diameter, 0,4-0,5 m höga och övertorvade. På ett isolerat läge är stensättningarna under fornminnesinventeringen bedömda som något osäkra. Till samma lokal hör ytterligare en stensättning som registrerats men inte ansetts uppfylla kriterierna för fast fornlämning. Den planerade schaktsträckan skulle komma att passera strax intill en av ovan nämnda stensättningar.

Ca 1,5 km öster om den aktuella kabelsträckningen har en arkeologisk utredning tidigare ägt rum i samband med avstyckning av fritidstomter. Vid en okulär besiktning inför utredningen påträffades avslag av flinta i en åker i närheten, vilket indikerade att en stenåldersboplats kunde finnas i området. Vid sökschaktgrävning framkom inga indikationer i form av anläggningar eller fynd som pekade på en stenåldersboplats varför slutsatsen drogs att den möjliga boplatser kunde ligga högre upp i slutningen, i närheten där flintavslagen påträffats och utanför undersökningsområdet (Hörfors 1993).

Den kända fornlämningsbilden i övrigt visar att området troligtvis nyttjats under större delen av förhistorien. I fornminnesregistret återfinns tre lokaler som pekar på omfattande stenåldersaktivitet i

närområdet. Inom en mindre yta, ca 1,5 km nordöst om aktuell kabelsträckning, har tre stenyxor hittats i åkermark (RAÄ 134, 147 och 192, Risinge sn). Dessa utgörs av en simpel skafthålsyxa av ljusgrå bergart, en skafthålsyxa av grå sandsten och en tunnackig håleggad yxa av bergart. Två av dessa förvaras på Risinge hembygdsgård. Områdets topografi med väl-dränerade marker av mosand och sydsluttningar ner mot sjön Glan gör att många lokaler kan vara gynnsamma lägen för stenåldersboplatser.

Syfte

Syftet med den arkeologiska förundersökningen var att fastställa huruvida fast fornlämning skulle komma att beröras av det planerade exploateringsföretaget. Ifall mindre ingrepp kom att ske i lagskyddade fornlämningar skulle dessa undersökas och dokumenteras enligt sedvanliga metoder i syfte att fastställa deras art, omfattning och datering. Om lämningarna visade sig ha en avsevärd omfattning skulle länsstyrelsens kulturmiljöenhet kontaktas för vidare beslut i ärendet.

Metod och dokumentation

Den arkeologiska förundersökningen utfördes i form av en antikvarisk kontroll. Det skedde genom kontroll av kabelschaktet intill fornlämningslokalen RAÄ 198. Om anläggningar/kulturlager påträffades skulle dessa dokumenteras på plan- och profilritningar, separata lagerbeskrivningar och genom fotografering. Vid behov skulle relevant provtagning också ske.

Resultat

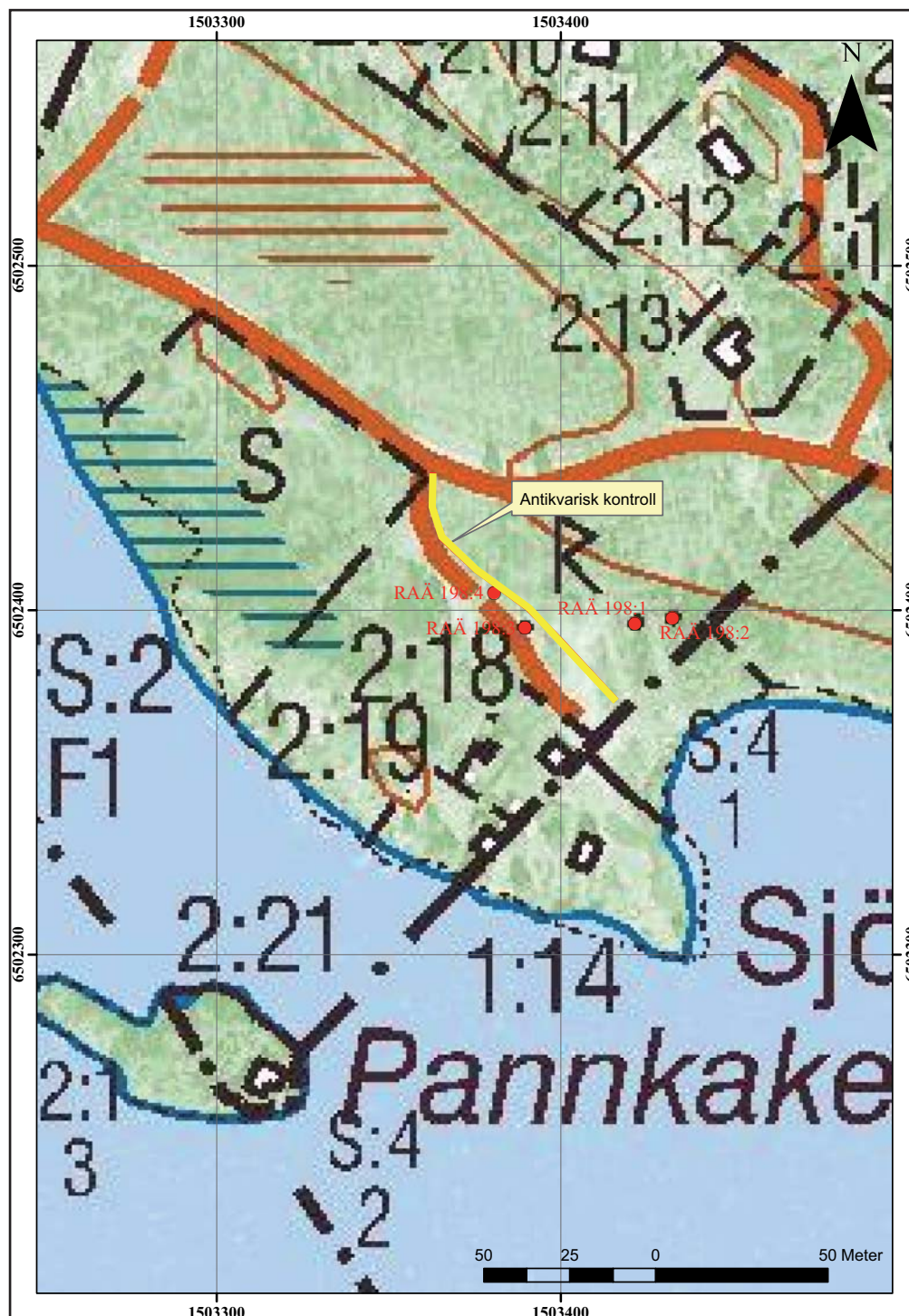
Schaktningsarbetet för jordkabel var tänkt att utföras strax intill fornlämningslokal RAÄ 198, Risinge sn bestående av fyra övertorvade möjliga stensättningar. Vid besiktning av platsen inför det planerade arbetet kunde det konstateras att en av lämningarna var skadad av sedan tidigare utfört schaktningsarbete. Stensättning nr 1, ursprungligen rund, 7 m i diameter och 0,5 m hög befanns nu vara till hälften bortgrävd. Ett stagfäste till elstolpe norr om lämningen var placerat i den bortgrävda delen. I den skadade delen av lämningen var en ca 3 m i diameter stor blotta. Inget av arkeologiskt intresse eller något som kunde styrka lämningens typ och status kunde iaktas i blottan. Enligt uppgift torde skadan ha uppstått vid grävning för jordkabel från luftledning i norr till kabelskåp ca 40 m sydväst om RAÄ 198:1. Arbetet ska ha utförts för ca 10 år sedan och kabelschaktet har då grävts rakt genom lämningen.

Utöver detta kunde en ca 0,7 m i diameter och 0,1 m djup grop, ca 1 m sydsydöst om beskriven mittgrop i stensättning nr 2, iakttas. Gropen var med största sannolikhet orsakad av maskin och har troligtvis uppkommit under samma skadetillfälle. De konstaterade skadorna dokumenterades genom beskrivning och fotografering och skadebeskrivningen inrapporterades till fornminnesregistret (FMIS) efter avslutat fältarbete. Inget ytterligare schaktningsarbete var

tänkt att utföras invid de två skadade lämningarna.

Det ovan nämnda stagfästet till den elstolpe som nu skulle raseras, placerat i stensättning nr 1, kapades så att ytterligare markingrepp kom att undvikas.

Ca 200 m norr om denna lokal besiktades samtidigt en delvis skadad stensamling i anslutning till planerad jordkabelsträcka efter inkommet tips om fornlämning. Stensamlingen var delvis övertorvad, bestod av varierande stenstorlek och låg i anslutning till röjd

Figur 3. Schaktsträcka (gul) som omfattades av den antikvariska kontrollen.

yta. Stensamlingen utgjordes av oregelbunden och omrörd röjningssten. Inga fasta fornlämningar kunde heller iaktas i det omgivande området.

Vid schaktningsarbetet för jordkabel skedde anti-kvarisk kontroll utefter en ca 100 m lång sträcka längs bilväg vid RAÄ 198, Risinge sn. Kabelschaktet kom att löpa ca 3 m norr om den möjliga stensättningen RAÄ 198:3. Inget av arkeologiskt intresse eller något som kunde visa på lämningens typ och status kunde iaktas i kabelschaktet. Endast naturliga jordlager bestående av sand framkom.

Referenser

Hörfors O. 1993. *Skäftesfall 1:4. Risinge socken, Finspångs kommun, Östergötland*. Arkeologisk utredning, 516/93. Östergötlands länsmuseum, kulturmiljöavdelningen.

Fornminnesregistret för Risinge socken.

Tekniska uppgifter

Lokal	Lundby 2:2, Össby 2:3 m fl
Socken	Risinge socken
Kommun	Finspång
Län och landskap	Östergötland
Fornlämningsnr	Intill RAÄ 198, Risinge socken
Ekonomiska kartans blad	9G 0a Doverstorp
Koordinater	X6502365-6502625 Y1503150-1503910
Koordinatsystem	RT 90 2,5 gon V
Typ av undersökning	Arkeologisk förundersökning i form av antikvarisk kontroll
Länsstyrelsens dnr	431-15146-06
Länsstyrelsens handläggare	Bror-Tommy Sturk
ÖLM dnr	348/06
ÖLM projekt nr	530521
Uppdragsgivare	Vattenfall Eldistribution AB
Kostnadsansvarig	Vattenfall Eldistribution AB
Projektansvarig	Kjell Svarvar
Fältarbetstid	2006-09-19, 2006-10-24 och 2006-12-07
Totalt undersöktes	ca 100 löpmetrar
Fynd	Nej
Foto filmnr	Digitala bilder
Analys	Nej
Grafik	Kjell Svarvar
Renritning	-
Grafisk form	Lasse Norr
Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands länsmuseum.	
Ur allmänt kartmaterial	© Lantmäteriverket dnr 507-99-499
ISSN 1403-9273	Rapport 2007:79 © Östergötlands länsmuseum

I samband med ombyggnad av ledningsnätet på fastigheterna Lundby 2:2, Össby 2:3 m fl i Risinge socken, Finspångs kommun utfördes en arkeologisk förundersökning i form av antikvarisk kontroll. Den schaktsträcka som kom att omfattas av den antikvariska kontrollen var belägen intill en gravgrupp bestående av fyra möjliga stensättningar (RAÄ 198, Risinge sn).

Vid besiktning av platsen inför schaktningsarbetet kunde konstateras att en av lämningarna var skadad av sedan tidigare utfört schaktningsarbete. Skadorna besiktades okulärt, dokumenterades och inrapporterades till fornminnesregistret. Vid schaktningsarbetet för jordkabel skedde antikvarisk kontroll utefter en ca 100 meter lång sträcka längs bilväg vid RAÄ 198, Risinge sn. Kabelschaktet kom att löpa ca 3 meter norr om den möjliga stensättningen RAÄ 198:3. Inget av arkeologiskt intresse eller något som kunde visa på lämningens typ och status kunde iakttas i kabelschaktet.